

Kuntien järjestöyhteistyö kuntien järjestöyhdyshenkilöiden näkökulmasta –raportti 25.9.2018

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne –hanke

Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys

Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat lähteneet innolla nimeämään järjestöyhdyshenkilöitä. Vuosi sitten vain seitsemässä kunnassa oli nimetty järjestöyhdyshenkilö ja nyt sellainen löytyy jo 19 kunnasta. Kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö on parantunut niin ikään 19 kunnassa. Yhteistyön kehittymiseen on vaikuttanut vuosi sitten alkanut Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne –hanke, joka jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka.

Yhteistyörakenteet

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne –hankkeen alkaessa elokuussa 2017 nimetty järjestöyhdyshenkilö löytyi seitsemästä kunnasta. Hankkeen toiminnan myötä järjestöyhdyshenkilö on nimetty 12 kunnassa. Näin ollen nimettyjä järjestöyhdyshenkilöitä on 19 kunnassa. Lisäksi järjestöyhdyshenkilön nimeämisprosessi on käynnissä neljässä kunnassa. Nyt järjestöyhteistyö kuuluu jonkun tai joidenkin henkilöiden tehtäviin kaikissa Pohjois-Pohjanmaan 30 kunnassa, kun vuosi sitten vain 83%:ssa kunnista järjestöyhteistyö kuului jonkun henkilön tehtäviin.

Kunnat (paitsi Haapavedeltä tietoa ei saatu) järjestävät tapaamisia järjestöjen kanssa. 22 kunnassa (73%) järjestetään kaikille järjestöille yhteisiä tapaamisia. Tapaamisia järjestetään tyypillisimmin 1-2 kertaa vuodessa (47% kunnista). 17 kunnassa järjestetään toimialakohtaisia, 18 kunnassa teemakohtaisia ja 22 kunnassa tapahtumakohtaisia tapaamisia. 23 kunnassa (77%) näitä järjestötapaamisia on vähintään kolmesti vuodessa. Tilanne on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna, sillä vuosi sitten vain 90% kunnista järjesti säännöllisiä järjestötapaamisia ja vain reilussa puolessa (53%) kunnista tapaamisiin kutsuttiin kaikki järjestöt. Hankeyhteistyön myötä 16 kunnassa onkin päätetty kutsua järjestöjä säännöllisemmin koolle.

Järjestöjen toimintaedellytysten tukeminen

Tilat

Suurimmassa osassa kuntia (83%) kaikki järjestöt voivat käyttää kunnan tiloja toimintansa järjestämiseen. Kahdessa kunnassa tiloja voi käyttää vain osa järjestöistä. Kolmesta kunnasta ei saatu tietoa järjestöjen tilojenkäyttömahdollisuuksista.

Suurimmassa osassa kunnista (77%) osa tiloista on järjestöille maksuttomia ja osa maksullisia. Neljässä kunnassa maksua peritään osalta järjestöistä. Oulaisissa kaikki tilat ovat järjestöille maksullisia. Vuosi sitten vielä 17%:ssa kunnista järjestöille oli tarjolla vain maksullisia tiloja.

Hankkeen aikana on selvinnyt, että kuntien tilojen käyttämisessä järjestötoimintaan on useissa kunnissa ollut epäselvyyksiä. Vuosi sitten yhdeksän kuntaa ilmoitti, että järjestöt voivat käyttää niiden tiloja maksutta, mutta tarkemmassa tarkastelussa selvisikin, että osa tiloista on kaikille käyttäjille maksullisia. Tämän vuoden vastauksista selviää, että tyypillisesti kunnan tiloista liikuntatilat ovat maksullisia kaikille järjestöille, tosin osassa kunnista lasten ja nuorten toimintaan tiloja saa käyttää joko maksutta tai edullisempaan hintaan. Jossain kunnassa tilan käyttötarkoitus yleishyödylliseen toimintaan tekee tilan käytöstä maksutonta ja toisessa taas sellaiset tilat ovat järjestöille maksullisia, joista kunta itse maksaa

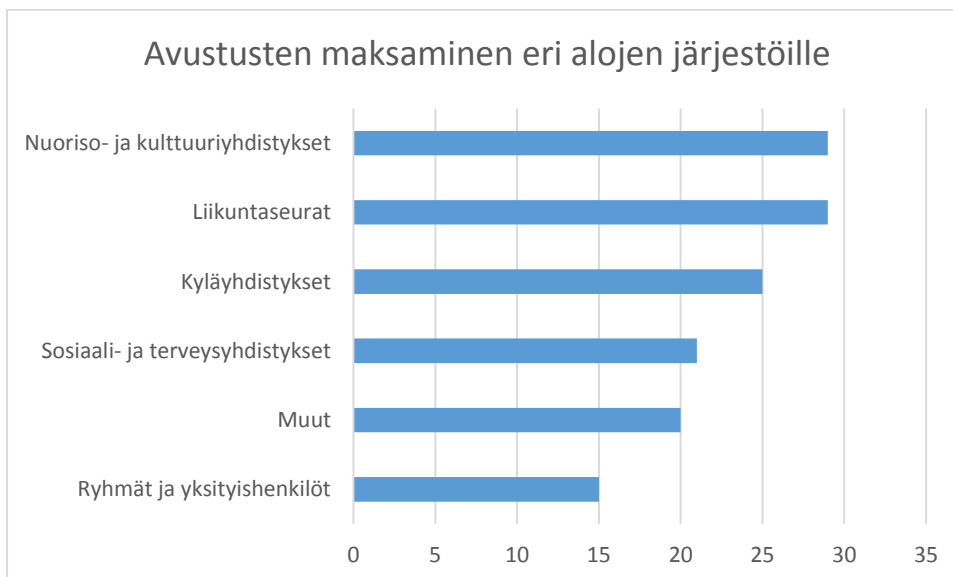

kolmannelle osapuolelle. Joku kunta perii maksua poliittisilta järjestöiltä sellaisista tiloista, jotka ovat muille maksuttomia ja yhdessä kunnassa taas maksetaan toimitila-avustusta osalle järjestöistä.

Myös tilojen käytön säännöt ja käytännöt olivat edellisen selvityksen mukaan selkeitä 80%:ssa kunnista, mutta todellisuudessa selkeät säännöt koskivat vain osaa tiloista. Tämän vuoden kyselyn mukaan yli puolessa (57%) kunnista tilojen käyttöön liittyen on olemassa selkeät ohjeet järjestöille. Oulussa, Kempeleessä ja Hailuodossa tilojen käytön sääntöjä ollaan täsmentämässä, Oulussa ja lissä tilavarauksia ollaan muuttamassa sähköiseen muotoon ja Kalajoella järjestöjen käyttöön on tullut myös uusia tiloja, joiden käyttöön liittyviä sääntöjä ollaan luomassa.

Avustukset

Kaikki kunnat myöntävät avustuksia järjestöille. Kaikista kunnista ei kuitenkaan saatu tietoja avustusten määristä. Kunnat (paitsi Haapavedeltä tietoa ei saatu) myöntävät avustuksia nuoriso- ja kulttuuriyhdistyksille sekä liikuntaseuroille. Kyläyhdistyksille avustuksia myöntää 25 kuntaa. Sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä avustaa 21 kuntaa. Myös muille järjestöille (20 kuntaa) sekä ryhmille ja yksityisille henkilöille (15 kuntaa) myönnetään avustuksia niiden yleishyödylliseen toimintaan.

Niiden kuntien osalta, joista tietoja saatiin (pl Haapavesi), avustusten kokonaissumma nousee tänä vuonna yli 3,98 miljoonaan euroon. Kymmenen kuntaa käsittää järjestöavustuksina myös sellaisia summia, joilla todellisuudessa ostetaan palveluja yhdistyksiltä. Näiden osuus järjestöavustuksista on reilut 937 000 euroa (Sievin summaa ei saatu). Myös matkailun edistämiseen tarkoitettua rahaa sisältyy kahdeksan kunnan osalta järjestöavustuksiin 388 000 euron verran (Kärsämäen summaa ei saatu). Näin ollen järjestöjen perustoimintaan tarkoitettuja avustuksia maksetaan Pohjois-Pohjanmaalla todellisuudessa 2 652 400 euroa.

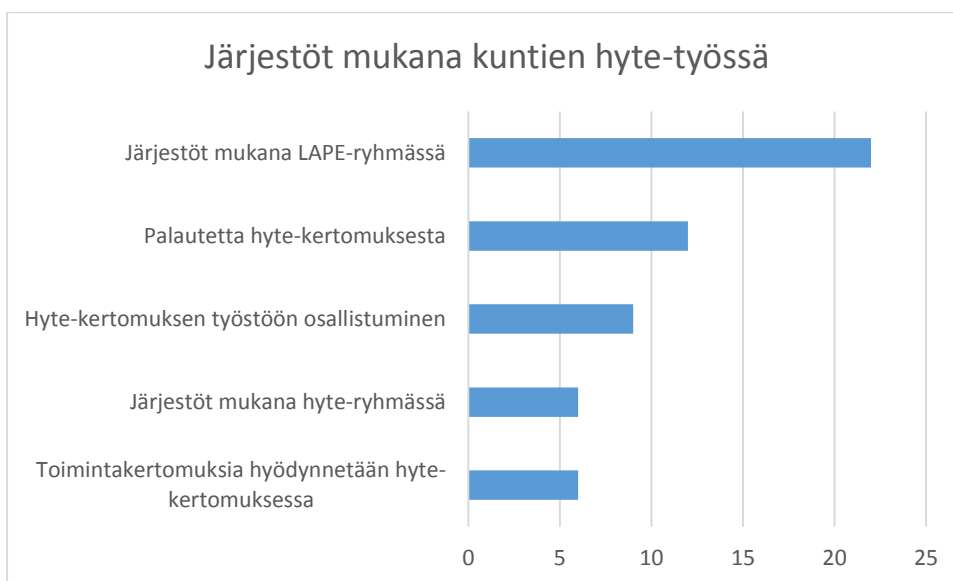
Niistä kunnista, jotka ilmoittivat tukevansa sote-järjestöjen toimintaa, 86% pystyi erottamaan avustussummasta sote-järjestöille kohdistetun summan. Perustoiminnan avustuksista reilut 356 000 euroa eli reilut 13% suunnataan sosiaali- ja terveysalan yhdistysten tukemiseen.

Avokätisimmin järjestöjen perustoimintaa rahoittavat Hailuoto (yli 23 euroa/kunnan asukas), Sievi (yli 23 euroa/kunnan asukas, tosin summa sisältää ostopalvelut) ja Utajärvi (19 euroa/asukas). Järjestöjen perustoimintaa rahoitetaan alhaisimmillaan alle 2 eurolla/asukas. Suhteellisesti eniten sote-järjestöjä tukevat Sievi (lähes 9 euroa/kunnan asukas, tosin summa sisältää ostopalvelut), Hailuoto (yli 7 euroa/kunnan asukas) ja Pyhäjärvi (lähes 4 euroa/kunnan asukas).

Avustussummat eivät ole suoraan verrannollisia kuntien vuonna 2017 ilmoittamiin summiin, koska silloin niistä ei ollut erotettavissa palveluntuotantoon ja matkailun edistämiseen liittyviä summia. Kolme kuntaa on viestittänyt hankkeelle nostavansa järjestöavustusten määrää ja muutenkin yleinen viesti kuntakentältä hankkeelle on ollut, että järjestöavustuksia ei olla vähentämässä.

Järjestöjen ja kuntalaisten osallisuus

Järjestöt ovat jollakin tapaa mukana kuntien hyvinvointikertomusten ja –suunnitelmien laatimisessa 17 kunnassa. Järjestöt voivat antaa hyte-kertomuksesta palautetta 12 kunnassa, hyte-kertomusta työstetään yhdistysten kanssa yhdistysilloissa yhdeksässä kunnassa, kuuden kunnan hyte-ryhmässä on järjestöedustajia ja järjestöjen toimintakertomuksia hyödynnetään hyte-kertomustyössä kuudessa kunnassa. 22 kunnan LAPE-ryhmässä on mukana järjestöjä. Vuosi sitten noin 70%:ssa kunnista (yhdestä kunnasta tietoa ei saatu) järjestötoiminta oli vastaajien mukaan jollakin tapaa huomioitu kunnan talous- ja toimintasuunnitelmissa.

Kunnat hyödyntävät lakisääteisiä vanhus-, vammais- ja nuorisoneuvostoja mm. palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä (20 kuntaa), tiedottamisessa (17), lausuntojen ja palautteiden antajana (17) sekä päätöksenteon valmistelussa (15). Kahdeksan kunnan järjestöyhdyshenkilö tai järjestöyhteistyötä tekevä henkilö on sitä mieltä, että neuvostoja ei hyödynnetä kunnassa riittävästi.

Osallisuutta toteutetaan kunnissa neuvostojen lisäksi myös mm. kyselyiden (25 kunnassa), palautejärjestelmien (22), keskustelutilaisuuksien (19), toimikuntien eli kuntalaisten tai yhdistysten yhteenliittymien (7) sekä osallistuvan budjetoinnin avulla (4). Neljän kunnan järjestöyhdyshenkilö tai järjestöyhteistyötä tekevä henkilö on sitä mieltä, että osallisuus ei toteudu kunnassa riittävästi.

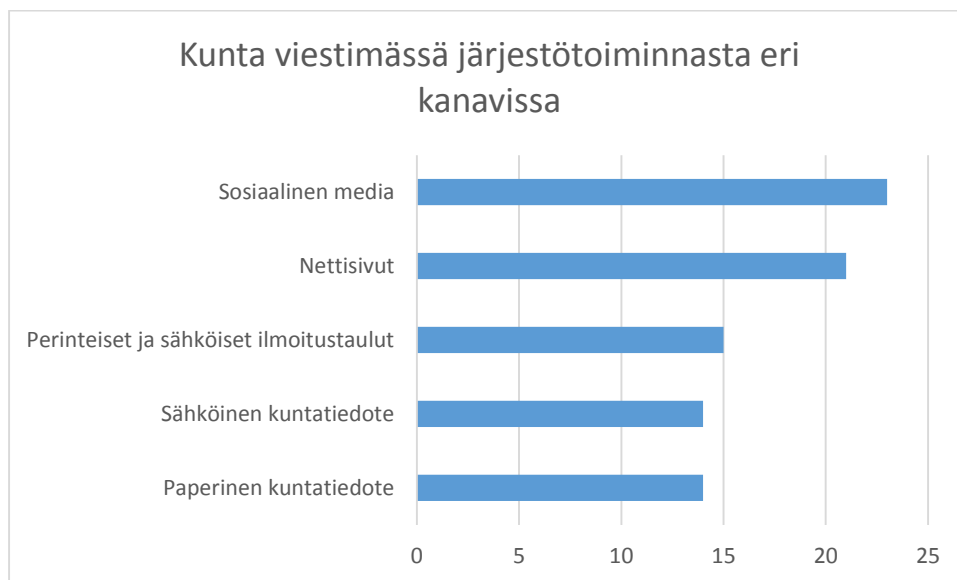
Järjestötoiminnasta tiedottaminen

21 kunnan nettisivuilta löytyy paikallisjärjestöjen yhteystietoja. Neljä kuntaa ottaa tiedot ihmiset.fi – rajapinnan kautta ja 17 kuntaa päivittää tiedot itse kunnan sivuille. Neljässä kunnassa yhteystiedot eivät vielä löydy sivuilta, mutta kunta tulee ottamaan yhteystiedot sivuille ihmiset.fi –rajapinnan avulla.

Neljän kunnan nettisivuilta löytyy tietoa paikallisjärjestöjen toiminnasta ihmiset.fi –rajapinnan kautta ja kolme kuntaa tulee hyödyntämään ihmiset.fi –rajapintaa järjestöjen toiminnan tuomiseksi kunnan nettisivuille. Yhdeksän kuntaa päivittää toiminnan tietoja itse sivuilleen ja yhdeksän tarjoaa yhdistysten käyttöön tapahtumakalenterin, johon yhdistykset voivat päivittää tietoa toiminnastaan.

Vuosi sitten 93% vastaajista oli sitä mieltä, että kunta tiedottaa järjestöjen toiminnasta nettisivuillaan, mutta lähempi tarkastelu on osoittanut, että tietoja on käytännössä ollut sivuilla erittäin vähän tai sivuilla olleet tiedot ovat olleet vanhentuneita. Ihimiset.fi –rajapinta mahdollistaa kunnille reaaliaikaisen yhdistystiedon näyttämisen kunnan nettisivuilla.

Kunnat tiedottavat yhdistysten toiminnasta myös mm. sosiaalisen median (23 kuntaa), paperisen (14) ja sähköisen kuntatiedotteen (14) sekä perinteisten ja sähköisten ilmoitustaulujen avulla (15).

Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne –hankkeen aikaansaama muutos kunnissa

Vuosi sitten kyselyn vastaajat toivoivat hankkeelta eniten apua järjestötoiminnasta tiedottamiseen (67% piti tärkeänä). He toivovat, että kuntien järjestöyhteistyö olisi strategisempaa (40%) ja sitä selkeytettäisiin pysyvillä rakenteilla (50%), esim. nimeämällä järjestöyhdyshenkilö ja järjestämällä säännöllisiä tapaamisia järjestötoimijoiden kanssa. Osa vastaajista toivoi kunnan osoittavan lisää resursseja yhteistyön tekemiseen (27%) tai järjestöjen toimintaan (13%). He toivoivat järjestöjen kokemustietoa hyödynnettävän kunnan toiminnassa (33%), käytännön yhdessä tekemistä järjestöjen kanssa (50%) sekä tietoa hyvistä järjestöyhteistyön käytännöistä (23%).

Tällä hetkellä kuntien järjestöyhteistyötä tekevästä 19 on sitä mieltä, että kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö on parantunut kunnassa viimeisen vuoden aikana. Kuuden mielestä yhteistyö on pysynyt samana. Kukaan ei vastannut, että yhteistyö olisi heikentynyt.

Järjestöyhteistyöstä on vastaajien mukaan tullut strategisempaa. Järjestöyhteistyön käytäntöjä on kirjattu ja kuvattu yhdessä järjestöjen kanssa ja järjestöjä on hyödynnetty mm. hyvinvointikertomustyössä ja neuvostoissa. Säännölliset tapaamiset sekä yhdistyksille tiedottaminen on aktivoitunut yhdistysten toimintaa ja lisännyt yhdistysten välistä yhteistyötä. Useassa kunnassa on joko haussa tai käynnissä hanke, jonka avulla järjestöjen kanssa tehtävää käytännön yhteistyötä edistetään. Koska järjestötoiminta nähdään mahdollisuutena, kunnat ovat myös aktivoituneet tiedottamaan järjestötoiminnasta kuntalaisille aiempaa enemmän.

Vastaajien mielestä Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne –hanke on vaikuttanut kunnan järjestöyhteistyön kehittämiseen mm. siten, että kuntaan on nimetty järjestöyhdyshenkilö (14 kunnassa), kunta on saanut työvälineitä järjestöyhteistyön toteuttamiseen (14), kunta on saanut tietoa järjestöyhteistyön pohjaksi (15), hanke on tarjonnut yhdistyksille koulutusta (13) ja hanke on ollut tukena kunnan käytäntöjen

uudistamisessa (7). Vastajat kokevat myös, että hanke on tukenut kuntien välistä yhteistyötä (18) sekä tarjonnut resursseja (yhdistysagentit) järjestöyhteistyöhön (8).

Edelleen kunnat toivovat hankkeen apua mm. kunta-järjestö –yhteistyön hyvien käytäntöjen, tiedon ja materiaalien levittämisen, avustuksiin ja tiloihin liittyvien prosessien uudistamisen sekä yleensäkin kunnan ja järjestöjen välisen yhteistyön kehittämisen suhteen. Järjestöyhdyshenkilöiden tapaamisten, yhdistysten koulutusten sekä yhdistysagenttien rekrytoinnin ja koulutuksen toivotaan niin ikään jatkuvan.

Järjestöystävällinen Pohjois-Pohjanmaa -kampanja

Erilaisissa järjestöverkostoissa pohdittiin talven 2017-2018 aikana sitä, mitä järjestöt kunnilta ja tulevalta maakunnalta toivovat. Toiveet tiivistettiin seitsemän teesin Järjestöystävällinen Pohjois-Pohjanmaa –kampanjaksi (jarjestoystavallinen.fi). Järjestöystävällinen kunta/maakunta

1. mahdollistaa asukkaiden aktiivisen osallistumisen,
2. tunnistaa ja tunnustaa järjestöt tasavertaisina kumppaneina,
3. nimeää järjestöyhdyshenkilön ja kutsuu järjestöt säännöllisesti koolle,
4. tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja,
5. maksaa järjestöavustuksia,
6. kerää ja hyödyntää asukkaiden kokemuksia palveluissaan sekä
7. viestii järjestötoiminnasta asukkaille.

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne –hanke edistää toiminnallaan Järjestöystävällinen Pohjois-Pohjanmaa –kampanjan teesien toteutumista. Myös maakunnallinen järjestöneuvottelukunta on asettanut Järjestöystävällisen Pohjois-Pohjanmaan teesien toteutumisen tavoitteekseen.

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke kartoitti kuntien järjestöyhteistyön tilaa kuntien järjestöyhteistyötä tekeville henkilöille toteutetulla kyselyllä ja puhelinhaastatteluilla elo-syyskuun 2018 aikana. Kartoitukseen saatiin vastaus kaikista muista Pohjois-Pohjanmaan kunnista, paitsi Haapavedeltä. Kartoitus toteutettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2017 ja se uusitaan 2019 ja 2020 kunnissa tapahtuneen muutoksen osoittamiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hankkeen tarkoituksena on tukea erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjä maakunta- ja sote-uudistuksen ja siitä johtuvan kuntauudistuksen muutosvaiheessa. Hanketta rahoittaa Veikkauksen tuotoilla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.

Hanke toimii Pohjois-Pohjanmaan kaikissa 30 kunnassa yhteistyössä kuntien järjestöyhdyshenkilöiden kanssa. Hanke kartoittaa kuntien järjestöyhteistyön tilanteen vuosittain, kouluttaa yhdistysagentteja kunnan ja järjestöjen välisen yhteistyön sekä ihmiset.fi -verkkopalvelun käyttöönoton tueksi sekä järjestää järjestö- ja yhdistystoimijoille maksuttomia ihmiset.fi-, palvelumuotoilu- ja vaikuttavuuskoulutuksia. Kunnissa toimimisen lisäksi hanke toimii Pohjois-Pohjanmaan maakuntauudistuksen valmistelussa yhteistyössä uudistusta valmistelevien virkamiesten kanssa.

Yhteystiedot

Projektipäällikkö, järjestöagentti Helena Liimatainen, 044 0190 476, helena.liimatainen@ppsotu.fi

- maakunnallinen yhteistyö
- kuntayhteistyö (Oulu)

Projektityöntekijä, järjestöagentti Anni Rekilä, 044 0190 479, anni.rekila@ppsotu.fi

- kuntayhteistyö (Kuusamo, Taivalkoski, Pudasjärvi, Ii, Kempele, Hailuoto, Muhos, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala, Siikalatva, Pyhäntä)

Projektityöntekijä, järjestöagentti Anna Katajala, 044 1090 403, anna.katajala@ppsotu.fi

- kuntayhteistyö (Siikajoki, Raahe, Pyhäjoki, Merijärvi, Kalajoki, Oulainen, Haapavesi, Kärsämäki, Alavieska, Ylivieska, Nivala, Haapajärvi, Pyhäjärvi, Reisjärvi, Sievi)

